

Alþingi
b.t. Velferðarnefndar
Kirkjustræti

150 Reykjavík

Mosfellsbæ, 12.06.2017
Erindi 201704246/50.13 uvi

Efni: Tillaga til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks fyrir árin 2017-2021, 434. mál.

Mosfellsbæ hefur borist til umsagnar erindi velferðarnefndar Alþingis um tillögu til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks fyrir árin 2017-2021, 434. mál. Eftirfarandi er umsögn bæjarráðs Mosfellsbæjar sbr. bókun 1309. fundar 8. júní 2017, sem byggir á umsögnum fjölskyldusviðs annars vegar og fræðslu- og frístundasviðs hins vegar um þingsályktunina.

Mosfellsbær þakkar fyrir að fá ofangreinda þingsályktunartillögu til umsagnar.

Umsögn fjölskyldusviðs

- Í kaflanum *I. Meginmarkmið og forsendur í málefnum fatlaðs fólks 2017-2021* segir að virðing skuli „...borin fyrir fötluðu fólki sem hluta af mannlegum fjölbreytileika.“ Þetta er að sjálfsögðu jákvætt og virðingarvert markmið, en minnt skal á hið félagslega sjónarhorn á hugtökin *fötlun* og *fatlað fólk* sem birtist m.a. ágætlega í frumvarpi til laga um þjónustu við fatlað fólk með miklar stuðningsþarfir. Þar segir í 2. gr.:
  1. Fötlun: Afleiðing skerðinga og hindrana af ýmsum toga sem geta komið í veg fyrir fulla og árangursríka samfélagsþátttöku til jafns við aðra. Skerðingar hlutaðeigandi einstaklings eru [að jafnaði, innskot hér] varanlegar og hindranir til þess fallnar að viðkomandi verði mismunað vegna líkamlegrar, geðrænnar eða vitsmunalegrar skerðingar eða skertrar skynjunar.
  2. Fatlað fólk: Fólk með langvarandi líkamlega, geðræna eða vitsmunalega skerðingu eða skerta skynjun sem verður af þeim sökum fyrir ýmiss konar hindrunum sem geta komið í veg fyrir fulla og árangursríka samfélagsþátttöku til jafns við aðra.

Með þessari ábendingu er minnt á að fötlun er afstætt hugtak og breytilegt frá einum tíma til annars og einum aðstæðum til annarra eftir því sem fólk með skerta færni verður fyrir hindrunum. Fatlað fólk er þannig ekki að öllu leyti hluti af mannlegum fjölbreytileika og ekki óumbreytanlegur hópur. Skert færni er hins vegar að jafnaði varanleg. (Í kaflanum *Um fötlun*, sem fylgir í kjölfar sjálfrar framkvæmdaáætlunarinnar í greinargerð eru þessum atriðum raunar gerð þrýðileg skil.)

Því mætti e.t.v. frekar segja – eða a.m.k. hugsa – sem svo að virðing skuli borin fyrir fólki með skerta færni, sem leiðir til fötlunar, sem hluta af mannlegum margbreytileika. Sama gildir efnislega, að breyttu breytanda, þar sem þessi hugtök eru notuð annars staðar í þessari tillögu til þingsályktunar. Mælt er með

að á þessu verði vakin athygli í upphafskafli, en annars hiklaust notuð hugtökin fötlun og fatlað fólk eftir því sem við á og gert er í áætluninni.

Að öðru leyti skal tekið undir og lýst ánægju með þau meginmarkmið sem koma fram í kafla I um meginmarkmið og forsendur, enda lúta þau að því að draga úr og eftir atvikum koma í veg fyrir þær hindranir sem mæta fólki með skerta færni.

- Í A.4. *Aðgengilegar upplýsingar um réttindi, þjónustu og annað efni* segir að slíkar upplýsingar „séu aðgengilegar fötluðu fólki á auðskildu máli“. Ekki er með öllu ljóst hvers vegna tekið er fram að svo skuli vera; fjöldi fatlaðs fólks þarf ekki sérstaka aðstoð til að skilja almennt mál frekar en þeir sem búa ekki við fötlun. Og af sjálfu leiðir að upplýsingar af þessu tagi – eða öðru tagi – eiga að sjálfsgöðu að vera á auðskildu máli fyrir hvern sem er, þ.e. skipulega fram settar á vandaðri íslensku (og e.t.v. fleiri tungumálum). Ætla má að all stórum hópi fatlaðs fólks þyki talað niður til sín með þessu orðalagi. Ljóst virðist að hér sé ekki átt við auðlesinn texta (eða upplýsingar á öðru formi, svo sem uppleið mál) því um það er fjallað sérstaklega í lið A.5 sem lýtur að lofsverðum áformum í þeim efnum.
- Tekið skal undir það sem segir í umsögn Landssamtakanna Þroskahjálpar um að heildarmynd af samfélagslegum stuðningi við fatlað fólk skuli vera ljós. Það verði m.a. gert á þann hátt að við fjárlagagerð verði ávallt gaumgæft hvernig fjárveitingar koma við fatlað fólk, líkt og gert er í kynjaðri fjárlagagerð með jafnrétti í huga. Þetta sé mikilvæg aðgerð sem full ástæða sé til að setja inn í fyrirbyggjandi áætlun. Þetta atriði var raunar í þeirri útgáfu af framkvæmdaáætluninni sem lögð var fram til umsagnar á vef velferðarráðuneytisins í nóvember 2016, en er ekki að finna í því skjali sem nú hefur verið lagt fyrir Alþingi. Þroskahjálp bendir á að mikilvægt og eðlilegt sé að Alþingi, sem samþykkt hefur þingsályktun um tilteknar aðgerðir líkt og þessa þingsályktun, hafi markvisst eftirlit með framgangi aðgerðanna og að hlutaðeigandi stjórnvöld geri reglulega grein fyrir framgangi þeirra á viðeigandi vettvangi hjá Alþingi, svo sem fyrir velferðarnefnd. Undir það skal tekið.

Óskað var eftir því við fræðslu- og frístundasvið Mosfellsbæjar að fara yfir þau efnisatriði tillögunnar sem undir það heyra. Ábendingar sviðsins eru settar fram í sérstökum kafla hér á eftir.

Að lokum skal lýst ánægju með þá tillögu til þingsályktunar sem hér liggur fyrir, jafnt að hún skuli fram komin sem form hennar og inntak. Ljóst er að vel hefur verið vandað til verka, gerð er á hnitmiðaðan hátt, en í stuttu máli, grein fyrir þeim aðgerðum sem áætlunin felur í sér. Ekki verður betur séð en að þær nái til allra þeirra meginþátta sem mestu máli skiptir að athygli sé beint að.

Umsögn fræðslu- og frístundasviðs

Þingsályktunin er í heild sinn jákvæð og styrkjandi fyrir menntun og almenn lífsgæði til handa fólki með skerta færni. Fagna ber aukinni áherslu á þverfaglegt samstarf allra er veita þjónustu og aðstoð fólki með skerta færni, bæði innan sveitarfélaga og milli ríkis og sveitarfélaga. Jafnframt ber að fagna aukinni áherslu á geðheilsu og geðrækt og viðurkenningu á þörfinni. Þá er einnig jákvætt hvað auka skal aðgengi

fólks með skerta færni að upplýsingum og bættum möguleikum á almenningssamgöngum.

Aukið námsframboð og aðgengi að framhaldsskóla og háskóla er jafnframt fagnaðarefni.

Varðandi menntun barna á leik- og grunnskólaaldri þá er í þessari tillögu samhljómur við nýlega úttekt Evrópumíðstöðvar um skóla á aðgreiningar í þá veru að börn með skerta færni eiga að hafa val um fulla þátttöku í skóla og frístundastarfi til jafns við jafnaldra sína.

Auknar skyldur verða lagðar á sveitarfélögin og fræðsluvið þegar grunur vaknar um að barn geti verið með skerta færni. Krafa er um snemmtæka íhlutun og inngrip með sértækri og einstaklingsmiðaðri aðstoð. Gert er ráð fyrir í þessari þingsályktunartillögu að aðkoma GRR gæti minnkað, seinkað og jafnvel hætt þegar kemur að greiningu á „einfaldari og léttari“ frávikum og því verði alfarið sinnt heima í héraði. Þetta mundi hafa í för með sér kostnaðaraukningu fyrir sveitarfélögin og gæti hún orðið veruleg. Afar mikilvægt er því að tryggja fjármagn frá ríki til sveitarfélaga ef framfylgja á þessu innan sveitarfélaganna.

Þá er mikilvægt að tryggja aðkomu og samstarf við fræðslu- og frístundasvið þegar skipuleggja á menntun, (leik- og grunnskóla) frístund og aðra þá virkni sem börn með skerta færni eru þátttakendur í. Allt verklag og ferlar þurfa að vera skýrir og unnir í sameiningu og samstarfi. Þá er mikilvægt að ábyrgð og frumkvæði sé skilgreint svo tryggt sé að þverfagleg samvinna milli ríkis og sveitarfélaga nái fram að ganga eins og til er ætlast.

Virðingarfyllst,
f.h. bæjarráðs Mosfellsbæjar

Unnur V. Ingólfssdóttir
framkvæmdastjóri fjölskyldusviðs